

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Факультет соціальних наук і соціальних технологій
Кафедра Школа соціальної роботи ім. В. І. Полтавця

Кваліфікаційна робота

освітній ступінь - бакалавр

на тему: **«ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ
КОРОНАВІРУСУ COVID-19 В УКРАЇНІ»**

Виконав: студент 4-го року навчання,
Спеціальності
231 Соціальна робота

Тимко Анастасія Сергіївна

Керівник Савчук О. М.,
кандидат психологічних наук, доцент

Рецензент Дмитришина Н. А.

Кваліфікаційна робота захищена
з оцінкою «_____»

Секретар ЕК _____

«_____» _____ 2020 р.

Київ – 2020

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

БО – Благодійна організація

ГО – Громадська організація

ЗМІ – засоби масової інформації

МБО – Міжнародна благодійна організація

МВС – Міністерство внутрішніх справ

ЗМІСТ

	ст.
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ.....	2
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1 ЯВИЩЕ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	6
1.1 Теоретико-прикладні засади явища домашнього насильства	6
1.2 Системи реагування на домашнє насильство в умовах пандемії.....	12
1.3 Міжнародний досвід реагування на домашнє насильство в умовах карантину	14
РОЗДІЛ 2 МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	17
2.1 Час і місце проведення дослідження.....	17
2.2 Етапи та процедура проведення дослідження	17
2.3 Методи та інструменти дослідження.....	18
2.4 Характеристики вибірки дослідження.....	19
2.5 Етичні засади проведення дослідження	21
2.6 Концептуалізація понять	21
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ КАРАНТИНУ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ COVID-19.....	25
3.1 Поширення, причини та наслідки явища домашнього насильства в умовах карантину	25
3.2 Наявні зміни в системі реагування установ та організацій на домашнє насильство	29
3.3 Шляхи покращення системи реагування на домашнє насильство...	31
3.4 Механізми реагування на випадки домашнього насильства в Україні в умовах карантину.....	35
ВИСНОВКИ.....	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43
ДОДАТОК А	48

ВСТУП

Явище домашнього насильства є розповсюдженим на сьогоднішній день, що підтверджує статистика ВООЗ, відповідно до якої 30% жінок у всьому світі зазнавали фізичного або сексуального насильства принаймні один раз за все своє життя від партнера (WHO, 2017). Вивчення змін у сфері домашнього насильства, які виникають як наслідок карантинних заходів, прийнятих з появою коронавірусної інфекції SARS-CoV-2, стає новим предметом дослідження в соціальній сфері.

За останні десятиріччя Україна зробила значні зрушення у питаннях протидії та запобігання будь-яких форм насильства, перш за все, запроваджуючи Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» (2017 рік). Проте, деякі важливі документи, такі як Стамбульська конвенція (2011 рік) та нещодавно прийнята Міжнародною Організацією Праці Конвенція усунення насильства та домагань у світі праці (2019 рік) не ратифіковані Україною через необхідність змін у національному законодавстві.

З розповсюдженням коронавірусної інфекції SARS-CoV-2 держави та організації різних секторів видали низку документів, які дають інформацію в основному стосовно захисту себе та оточуючих, та дій, якщо є підозра на захворюваність. Окрім того, уряди багатьох країн (Англія, Франція, Іспанія, США тощо) запровадили низку заходів та програм, спрямованих на запобігання та подолання домашнього насильства, оскільки вимушені карантинні заходи у всьому світі збільшують можливість скоєння насильницьких дій через перебування кривдника з постраждалою особою в одному приміщенні та неможливість покинути його. Через обов'язкове перебування вдома ризик вчинення насильства збільшується через ряд чинників, серед яких втрата роботи та економічна нестабільність у зв'язку з цим; закриття шкіл, що збільшує догляд за дітьми вдома; обмеження контактів з друзями та родиною, які могли б надати підтримку; висока

ймовірність контролю та маніпулювання жертви кривдником тощо (World Health Organization, 2020). Тому, дослідження явища домашнього насильства та його причинно-наслідкових зв'язків в українському контексті є актуальним.

Метою дослідження є визначити стан проблеми домашнього насильства в умовах пандемії коронавірусу COVID-19 та підходи реагування на неї в Україні та світі.

Завдання дослідження:

- з'ясувати поширення явища домашнього насильства в умовах карантину
- виявити причини та фактори ризику вчинення домашнього насильства в умовах карантину
- описати український та міжнародний досвід реагування на поширення домашнього насильства в умовах пандемії коронавірусу COVID-19
- з'ясувати шляхи покращення системи реагування на випадки домашнього насильства в умовах карантину в Україні

Об'єкт дослідження: домашнє насильство в умовах пандемії коронавірусної хвороби COVID-19.

Предмет дослідження: причини та фактори домашнього насильства в умовах пандемії коронавірусної хвороби COVID-19.

РОЗДІЛ 1

ЯВИЩЕ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

1.1 Теоретико-прикладні засади явища домашнього насильства

Явище домашнього насильства є актуальною темою сьогодення. За останні роки було проведено значну кількість наукових розвідок, запроваджено багато програм, направлених на протидію та профілактику домашнього насильства, та розроблено нормативні документи, які спрямовані на подолання даного явища. Проте, воно досі існує та є однією з найгостріших проблем у світі. Будь-яка людина, незалежно від її віку, статі, економічного положення та сімейного статусу може стати жертвою домашнього насильства.

За статистикою ВООЗ 2017 року, щороку 1,4 мільйона людей, а це 3800 загиблих на день, у всьому світі втрачають життя від насильства, серед яких 56% - від руки, 33% через травми, що заподіяні іншою особою, 11% - як результат воєнних дій або іншої форми колективного насильства. 90% смертей внаслідок насильства трапляється в країнах з низьким і середнім рівнем доходів. Насильство негативно впливає на національну економіку і кожен рік витрачає мільярди доларів на охорону здоров'я, правоохоронні органи та втрату продуктивності праці (WHO, 2017). Українське суспільство зазнає великих економічних втрат, що сягають до \$208 млн на рік (станом на 2015 рік це становило 0,23% ВВП). У 2015 році «сумарна вартість втраченого макроекономічного продукту внаслідок насильства щодо жінок в Україні становила до \$3,7 млн, при цьому втрати в \$1,5 млн були зумовлені передчасними смертями жінок працездатного віку» (Український центр, 2017).

Часто насильство пов'язують із соціальними факторами та проблемами, такими як слабе управління та недієве законодавство; гендерні ролі; безробіття; гендерна нерівність та нерівність у працевлаштуванні; певні

обмеження в освітньому процесі, а також факторами ризику у полегшенні доступу до зброї та вживання наркотиків та алкоголю (World Health Organization, 2014).

В останні десятиріччя, було розроблено низку документів, які ґрунтовно дають бачення такого явища, як насильство. Це Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (2011 рік), Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2005 рік), Декларація про викорінювання насилля щодо жінок (1993 рік), Конвенція Усунення насильства та домагань у світі праці (2019 рік), Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (1979 рік), Рішення Ради міністрів ОБСЄ 15/05 щодо запобігання та протидії насильству щодо жінок (2005 рік), Резолюція № 1635 Парламентської Асамблеї Ради Європи «Протидія насильству щодо жінок: на шляху до Конвенції Ради Європи» (2008 рік) тощо.

Україна має довгий шлях у зміні ситуації з насильством. Причинами повільної розробки заходів у протидії домашньому насильству є певне бачення суспільства ще за радянських часів: сприйняття різних насильницьких дій як звичне ставлення у нормальній родині («б'є, значить любить»), пов'язаність фактів прихованості насильства з ідеалізованим баченням радянської сім'ї; неможливість застосування примусових заходів державою через існуючий контроль; першочергове націлення на розбудову громади і перебування сімейних стосунків на другому плані (Галай А. та ін., 2014).

7 грудня 2017 року в Україні був прийнятий закон «Про запобігання та протидію домашньому насильству», що було проривом в українському суспільстві. У порівнянні з раніше існуючим законом України «Про попередження насильства в сім'ї» від 2001 року, який втратив чинність у 2018 році, у нововведеному є чітко трактоване поняття домашнього насильства та існуючі його форми; збільшення кола осіб, на яких воно поширюється;

створення Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі; доповнення переліку суб'єктів запобігання домашньому насильству, які мають обов'язки щодо здійснення певних заходів; розширено повноваження Національної поліції України; введено спеціальні заходи щодо протидії явищу насильства: терміновий та обмежувальний заборонні приписи тощо (Левченко & Легенька, 2017).

Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» домашнє насильство розглядається як «діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь» (Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» 2229-VIII від 07.12.2017).

В той час як Стамбульська Конвенція як «перший міжнародний юридично обов'язковий акт, потенційно відкритий для будь-якої країни в світі, що забезпечує комплексну низку заходів з запобігання та протидії насильству над жінками та домашньому насильству», до форм насильства також додає переслідування, сексуальне домагання, примусовий шлюб, ушкодження жіночих статевих органів, примусовий аборт та примусову стерилізацію (Фішер, 2014).

Відповідно до законодавства, фізичне насильство розглядається як «форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших

правопорушень насильницького характеру» (Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» 2229-VIII від 07.12.2017). Даний вид насильства може проявлятися легкими подряпинами, штовханнями, смиканням за волосся, укусами і тяжкими наслідками, такими як катування, госпіталізації або безпосередньо смерті постраждалої особи.

Сексуальне насильство описується законом як «форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності» (Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» 2229-VIII від 07.12.2017). Даний вид насильства включає в себе різні форми: зґвалтування в шлюбі, у позашлюбних відносинах або незнайомими людьми; систематичні зґвалтування під час збройних конфліктів; небажані сексуальні домагання; сексуальне насильство над вразливими групами населення, втягування дитини у зайняття дитячою проституцією/порнографією тощо. Чинники підвищення ризику сексуального насильства: вік; вживання алкоголю або наркотиків; зґвалтування у ранньому віці; наявність багатьох сексуальних партнерів; економічний стан (Krug, Mercy, Dahlberg & Zwi, 2002).

Психологічне насильство трактується законодавством як «форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи» (Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» 2229-VIII від 07.12.2017). Проявляється даний вид у вигляді

словесних образ, погрози вбивством або заподіяння травм; приниження; залякування; пошкодження або приховування особистих речей, з чого випливають наслідки емоційної невпевненості; боязні всього навколо, нездатності захистити себе тощо (Калашник, Краснова, Кривуляк & Сотніченко, 2016) .

Економічне насильство можна визначити як «форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру» (Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» 2229-VIII від 07.12.2017). До ймовірних факторів даного виду насильницьких дій можна віднести наступне:

1. жінки, що перебувають у бідному становищі, більш вразливі до зловживань;
2. через бідність їм складніше залишити партнера, що застосовує насильницькі дії, через економічну залежність від них;
3. вчинення насильства впливає на економічний статус жінок, а також на їхню можливість отримати або зберегти роботу;
4. використання насильниками різноманітних навмисних тактик, які безпосередньо негативно впливають на економічне самопочуття осіб жіночої статі;
5. окрім ситуацій з бідним становищем жінок, чоловіки можуть застосувати насильство, навіть не маючи доступу до економічних ресурсів та зайнятості, таким чином демонструючи власника дому та відносин (Sanders, 2015).

Фактори, що підштовхують до вчинення насильницьких дій по відношенню до жінок, можуть бути внутрішні, тобто індивідуальні; або

зовнішні, тобто ті, що відбуваються у певному оточенні або в громаді (Bohra et al., 2015).

Насильство по відношенню до жінок відбувається на 3 рівнях: сім'ї, громади та держави. На рівні сім'ї дане явище спирається на поширені у суспільстві стереотипи стосовно гендерних ролей, в той час як на рівні громади стається через некоректно висвітлену інформацію у медіа та радянський спосіб виховання дітей. У державі перш за все насильство проявляється у нерівності прав та можливостей жінок та чоловіків у сфері працевлаштування: особи жіночої статі не можуть посідати високі посади, заробітна плата значно відрізняється, часто піддаються домаганням з боку чоловіків (Демченко, Фенчак, Герасименко, Ткач & Гольцас, 2016).

Жертви домашнього насильства, незалежно від його форми, потребують психологічної підтримки. Однією з найдієвіших організацій, що працює у даному напрямку є Ла Страда-Україна, національна «гаряча» лінія якої з 2016 року працює цілодобово. Консультації відбуваються за трьома напрямками: інформаційна, психологічна, юридична підтримка. Організація співпрацює з багатьма партнерами: Міністерство внутрішніх справ України; Національна поліція України; Міністерство соціальної політики України; Міністерство освіти і науки України; Міністерство охорони здоров'я України; Міністерство закордонних справ України; Державна міграційна служба України тощо. Протягом їхньої діяльності вони зафіксували, що понад 80% звернень здебільшого йде у вечірні та нічні години саме від жінок, які не могли звернутися раніше через стереотипність мислення, що ситуації, які з ними траплялися, є звичним способом українського життя (Калашник, Краснова, Кривуляк & Сотніченко, 2016).

Отже, всі форми домашнього насильства є поширеними у всьому світі. Кожен вид несе за собою певні наслідки шкоди здоров'ю та життю постраждалих осіб. Було зроблено значні зміни у реагуванні на дану ситуацію у вигляді прийняття нового закону в Україні, проте відсоток

звернень жертв та фатальних наслідків через насильство все ще залишається вкрай великим.

1.2 Системи реагування на домашнє насильство в умовах пандемії

У грудні 2019 року у китайському місті Ухань зафіксували перші випадки коронавірусної хвороби COVID-19, а 11 березня 2020 року ВООЗ оголосила пандемію коронавірусної інфекції SARS-CoV-2 (World Health Organization, 2020).

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» з 12 березня 2020 року на території України був введений карантин, що значно обмежував життєдіяльність людей (Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19, № 211, від 11.03.2020). Відповідно до ст. 1 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» карантин – «адміністративні та медико-санітарні заходи, що застосовуються для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб». Наразі його впровадження є досить актуальним з огляду на поширення коронавірусної інфекції. Проте, карантини «обмежують свободу пересування людей, і в залежності від способу реалізації їх можна також прирівняти до довільного позбавлення волі» (*Заходи щодо стримування Covid-19*, 2020). Такі заходи наражають на ризик жінок стати жертвами насильства, роблячи їх ще більш уразливими до таких ситуацій (United Nations High Commissioner for Human Rights, 2020).

Починаючи з середини березня і до кінця квітня заступниця міністра внутрішніх справ України зазначала, що кількість звернень щодо домашнього насильства не змінилась з періоду запровадження карантину. Вона прокоментувала даний факт тим, що в умовах ізоляції жертвам може бути складніше повідомити органи через постійне знаходження поруч із кривдником. МВС розробило певний план дій на випадок можливого

потрапляння у таку ситуацію, що складається з 3 етапів: 1 - підготовчий, який фокусує увагу на появі ризику; 2 - критичний, що передбачає скоєння насильницьких дій; 3 - посткритичний, коли акт насильства вже відбувся і напруга йде на спад (Збільшення звернень про домашнє насильство, 2020). Також на початку квітня МВС України разом з ХУВС (Харківським університетом внутрішніх справ) та Національною поліцією України запустили чат-бот #ДійПротиНасильства у месенджері Телеграм. Це автоматизований сервіс, який одразу надає інформацію про різні аспекти домашнього насильства, включаючи його форми, опис кривдників, дії поліції у таких ситуаціях тощо. Що є дуже вдалим - це одразу можливий виклик 102, просто натиснувши кнопку та слідуючи подальшим вказівкам. Більш того, до можливостей боту входять контакти спеціалістів, що надають безоплатну правову допомогу, які зможуть надати юридичну консультацію, та контакти інших служб, які можуть надати підтримку (МВС запустило чат-бот, 2020).

Міністерство соціальної політики України повідомило, що станом на 1.04.2020 26 установ та закладів, які надають послуги постраждалим від домашнього насильства, працюють у звичному режимі при пандемії коронавірусної інфекції з дотриманням усіх правил карантинного режиму (Мінсоцполітики вживає необхідних заходів, 2020). Продовжують свою роботу і бригади соціально-психологічної допомоги тим, хто постраждав від насильства, надаючи консультації у телефонному режимі або користуючись відео-форматом та безпосередньо виїжджаючи на місця скоєння при реальній загрозі здоров'ю та життю особи (Мобільні бригади, 2020). Згідно з постановою «Про поширення експериментального проекту із створення «єдиного входу» опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію на опрацювання звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства» було створено «гарячу лінію» 15 47 з питань насильства, яка працює на базі Урядового контактного центру (Про поширення

експериментального проекту, № 1145, від 27.12.2019). На даному порталі відсутня інформація про динаміку кількості звернень з питань домашнього насильства на період карантину.

Отже, системи реагування на протидію домашнього насильства в умовах пандемії коронавірусу COVID-19 працюють, проте потребують вдоконалень у взаємодії один з одним для більш ефективної роботи. Програми, що впроваджені в українському суспільстві державними органами та громадськими організаціями, є актуальними та відповідають світовим підходам.

1.3 Міжнародний досвід реагування на домашнє насильство в умовах карантину

У кожній країні перебіг коронавірусної інфекції COVID-19 та її вплив на розповсюдження домашнього насильства за статистикою відрізняються. Уряди запроваджують певні програми, кампанії та системи реагування на протидію даному явищу в умовах пандемії. Окрім того, що наслідки карантину можуть включати проблеми з психічним здоров'ям, наприклад депресію, такі заходи, як обмежений проїзд, соціальна дистанція та зменшення можливості добратися до центрів допомоги можуть призвести до збільшення кількості випадків насильства у всьому світі (Abel & McQueen, 2020; Campbell, 2020).

Звіти багатьох країн припускали збільшення випадків домашнього насильства через постійну напругу та цілодобову ізоляцію (de Paz, Muller, Munoz Boudet & Gaddis, 2020). Згідно зі Структурою Організації Об'єднаних Націй з питань гендерної рівності та розширення прав і можливостей жінок у Франції повідомлення щодо домашнього насильства зросли на 30%, у Сінгапурі на 33%, а в Аргентині на 25% з часу запровадження карантину, в той час як у Італії у перші 2 тижні березня зменшилась кількість заяв на 55% (UN Women, 2020).

Через збільшення випадків домашнього насильства уряди всіх країн по-різному запровадили методи протидії даній ситуації. У Франції постраждалих розміщують у готелях через переповненість притулків і надають можливість звернутися по допомогу через консультаційні центри у продуктових магазинах (Godin, 2020). В Іспанії у Мадриді було створено функцію обміну миттєвими повідомленнями з геолокацією та онлайн-чат, який надає послуги з психологічної підтримки жертв, а на Канарських островах місцеві органи влади запровадили ініціативу кодового слова «Mask 19» (Маска 19) у аптеках, яке зможе сповістити працюючих щодо звернення у поліцію (Young & Pauvarel, 2020; Davies & Batha, 2020). В Ірландії за допомогою правоохоронних органів почала роботу служба «Operation Faoisimh» для активної комунікації з тими, хто вже звертався через випадки насильства, в той час як у Португалії запустили хештег #SegurançaEmIsolamento24 («safe while confined»), що поширюється в основному у медіа просторі (OHCHR, 2020). У Африканських країнах значно збільшився відсоток домашнього насильства через зосередження влади виключно на поборенні коронавірусної хвороби (Ndedi & Kem, 2020).

Як приклад тісного зв'язку між COVID-19 та домашнім насильством в період карантину можна навести Техас, штат США. Згідно з його місцевою національною «гарячою» лінією з питань домашнього насильства кількість звернень часто пов'язана з поширеними страхами перебування в одному приміщенні з кривдником. Це обумовлено тим, що насильники, акцентуючи увагу на тематиці COVID-19, маніпулювали жертвами. Як приклад на сайті лінії зазначені випадки, коли жінок залякували, що позбавлять усіх дезінфікуючих засобів; або заберуть і не віддадуть медичну страховку, щоб вони не змогли звернутися до лікаря; або надавали дезінформацію стосовно поширення захворюваності для забезпечення більш уразливого стану осіб жіночої статі (Staying Safe During COVID-19, 2020). Більш того аб'юзери можуть використовувати у своїх цілях дітей та домашніх тварин як засіб посилення влади і контролю вдома (Campbell, 2020).

Проект Charlize Theron Africa Outreach у співпраці з CARE International та Entertainment Industry Foundation запустили кампанію «Together for Her» («Разом для Неї»), яка спрямована на підтримку шелтерів для постраждалих від насильства та програм, спрямованих на цю проблему шляхом виділення мільйону доларів. Пожертви для неї будуть спрямовуватися на такі послуги, як «безпечне проживання, консультування, кризове втручання та послуги із сексуального та репродуктивного здоров'я» (Tuccillo, 2020).

Проект «No More Project» та Національна гаряча лінія з питань домашнього насильства в США запустили кампанію «#Listeningfromhome», яка спрямована на підвищення обізнаності з питань домашнього насильства, підкреслюючи те, що його ознаки також важко розпізнати, як і ознаки коронавірусної інфекції (Kiefer, 2020). Зокрема у Великобританії благодійна організація Safe lives розробляє різні гайди, інформаційні брошури, посібники, тренінги, які направлені на різні цільові аудиторії, включаючи жінок, дітей, чоловіків, правоохоронні органи, заклади охорони здоров'я стосовно того, як уникнути ситуацій насильства в умовах пандемії (Domestic abuse and COVID-19, 2020).

Підсумовуючи, аналіз програм та кампаній, запроваджених у всьому світі, дає змогу побачити досвід різних країн у боротьбі з домашнім насильством в період пандемії коронавірусної інфекції. Державні органи влади в основному фокусуються на підтримці шелтерів та «гарячих» телефонних ліній, в той час як благодійні та громадські організації акцентують діяльність на розробці інформаційних кампаній для підвищення обізнаності.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Час і місце проведення дослідження

Дослідження проводилось у місті Києві з жовтня 2019 року по травень 2020 року. У рамках дослідження були організовані інтерв'ю з фахівцями, які безпосередньо залучені до роботи у сфері насильства, зокрема під час карантинних заходів та проводився контент-аналіз офіційних сайтів та профільних сторінок у соціальних мережах Facebook, Telegram та YouTube громадських та державних організацій у різних містах України на тематику домашнього насильства в умовах карантину під час пандемії коронавірусної інфекції SARS-CoV-2.

2.2 Етапи та процедура проведення дослідження

Дане дослідження здійснювалось у три етапи: підготовчий, основний та заключний.

Підготовчий етап дослідження тривав з жовтня 2019 року по квітень 2020 року. Даний етап передбачав огляд та вивчення літератури щодо теоретико-прикладних засад домашнього насильства, а також аналіз існуючих програм з боку держави та громадських організацій в Україні та в інших країнах, які направлені на запобігання домашньому насильству під час карантину. На цьому етапі було сформульовано мету, завдання, об'єкт та предмет дослідження та розроблено інструменти для збору даних. Серед методів дослідження було обрано метод напівструктурованого інтерв'ю з фахівцями, які залучені до роботи з домашнім насильством, та контент-аналіз (аналіз наявних вебінарів, нарад, програм та заходів, спрямованих на реагування на випадки насильства під час карантину). Було розроблено гайд для напівструктурованих інтерв'ю та обрано респондентів для дослідження.

Під час другого етапу, який тривав з квітня по травень 2020 року, було проведено 6 інтерв'ю з фахівцями, які працюють з випадками домашнього насильства, а саме з представником Національної Поліції України, керівником правозахисної громадської організації «Велес+», директоркою департаменту національних «гарячих» ліній та соціальної допомоги в громадській організації Ла Страда-Україна, директором комунальної установи Притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі, керівницею напрямку з доступу до послуг в благодійній організації «Позитивні жінки» та керівником мобільної бригади соціально-психологічної допомоги м. Вишневе Києво-Святошинського району. Також було здійснено аналіз офіційних сайтів та профільних сторінок у соціальних мережах Facebook, Telegram та YouTube держави та громадських організацій, які направлені на запобігання домашньому насильству в умовах карантину.

На третьому етапі дослідження, що відбувся у травні 2020 року, було проведено процес транскриптування та аналізу даних, отриманих під час інтерв'ю. На завершення були сформовані висновки за результатами дослідження.

2.3 Методи та інструменти дослідження

У результаті попереднього опрацювання літератури для проведення дослідження було обрано якісні методи, а саме опитування фахівців з різних інституцій, що залучені до роботи з випадками домашнього насильства задля охоплення різних систем реагування, а також контент-аналіз офіційних сайтів та профільних сторінок у соціальних мережах Facebook, Telegram та YouTube громадських та державних організацій задля розуміння динаміки проведення заходів.

Метод напівструктурованого інтерв'ю був обраний з метою з'ясування думки респондентів щодо поширеності явища домашнього насильства,

механізмів реагування на випадки та причин, наслідків та змін у зверненнях стосовно насильства до карантину та протягом карантинних заходів. Для проведення інтерв'ю був розроблений інструмент – гайд, який складався з трьох блоків та містив питання стосовно природи явища домашнього насильства, наявного стану реагування на випадки домашнього насильства в Україні та в світі та шляхи покращення системи реагування в умовах карантину (див. Додаток А).

Протягом контент-аналізу даних були опрацьовані новини на офіційних сайтах та профільних сторінках у соціальних мережах Facebook, Telegram та YouTube, а також програми, вебінари, наради, розробки, що відбувалися протягом останніх трьох місяців в період з 13 березня 2020 року по 17 травня 2020 року. Категоріями для аналізу виступали: аналіз новин (періодичність, форма, зміст), форма та тематика програм та вебінарів.

2.4 Характеристики вибірки дослідження

Для проведення дослідження були залучені фахівці, які працюють у сфері запобігання та протидії випадкам домашнього насильства. При відборі респондентів враховувалися такі критерії як:

- залучення до роботи з явищем домашнього насильства;
- безпосередня діяльність, що пов'язана з реагуванням на випадки насильства протягом періоду карантину;
- стаж роботи в сфері протидії домашньому насильству від 3 років.

Відповідно до зазначених критеріїв, інтерв'ю були проведені з 6 респондентами, характеристики яких представлені у Таблиці 2.4.1.

Таблиця 2.4.1 Характеристика групи респондентів

№	Стать	Посада	Місце роботи	Досвід роботи в
---	-------	--------	--------------	-----------------

				сфері протидії домашньому насильству
1	Чоловіча	Помічник Голови Національної поліції України	Національна поліція України	4 роки
2	Чоловіча	національний експерт- тренер по запобіганню та протидії домашньому та гендернообумовленом у насильству, керівник організації	правозахисна громадська організація Велес+	20 років
3	жіноча	директор департаменту національних «гарячих» ліній та соціальної допомоги	громадська організація Ла Страда-Україна	8 років
4	жіноча	директор комунальної установи, керівник групи з постраждалими від домашнього насильства та торгівлі людьми	комунальна установа Притулок для осіб, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі, ВБО Конвіктус Україна	4 роки
5	жіноча	керівниця напрямку з	благодійна	11 років

		доступу до послуг	організація Позитивні жінки	
6	жіноча	Керівник бригади, психолог	мобільна бригада соціально- психологічної допомоги м. Вишневе Києво- Святошинського району	4 роки

2.5 Етичні засади проведення дослідження

Під час проведення дослідження було дотримано етичних принципів. Всі респонденти були чітко поінформовані про тему, мету дослідження, ціль та умови використання отриманих даних. Респонденти дали згоду на участь в дослідженні та на диктофонний запис інтерв'ю. Був зазначений та дотриманий принцип конфіденційності – отримана інформація не буде виходити за рамки дослідження та використовуватися в непрофесійних цілях.

2.6 Концептуалізація понять

На підставі статті 1 Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» № 2229-VIII від 07.12.2017 року (зі змінами та доповненнями) наведені терміни вживатимуться в такому значенні:

домашнє насильство – «діяння (дії або бездіяльність) фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає

(проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь»;

економічне насильство – «форма домашнього насильства, що включає умисне позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, залишення без догляду чи піклування, перешкоджання в отриманні необхідних послуг з лікування чи реабілітації, заборону працювати, примушування до праці, заборону навчатися та інші правопорушення економічного характеру»;

кривдник – «особа, яка вчинила домашнє насильство у будь-якій формі»;

особа, яка постраждала від домашнього насильства (постраждала особа) – «особа, яка зазнала домашнього насильства у будь-якій формі»;

протидія домашньому насильству – «система заходів, що здійснюються органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями, а також громадянами України, іноземцями та особами без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, та спрямовані на припинення домашнього насильства, надання допомоги та захисту постраждалій особі, відшкодування їй завданої шкоди, а також на належне розслідування випадків домашнього насильства, притягнення до відповідальності кривдників та зміну їхньої поведінки»;

психологічне насильство – «форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи»;

сексуальне насильство – «форма домашнього насильства, що включає будь-які діяння сексуального характеру, вчинені стосовно повнолітньої особи

без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини, примушування до акту сексуального характеру з третьою особою, а також інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості особи, у тому числі вчинені стосовно дитини або в її присутності»;

фізичне насильство – «форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру».

Члени сім'ї, які можуть постраждати від домашнього насильства:

- 1) подружжя;
- 2) колишнє подружжя;
- 3) наречені;
- 4) мати (батько) або діти одного з подружжя (колишнього подружжя) та інший з подружжя (колишнього подружжя);
- 5) особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою, їхні батьки та діти;
- 6) особи, які мають спільну дитину (дітей);
- 7) батьки (мати, батько) і дитина (діти);
- 8) дід (баба) та онук (онука);
- 9) прадід (прабаба) та правнук (правнучка);
- 10) вітчим (мачуха) та пасинок (падчерка);
- 11) рідні брати і сестри;
- 12) інші родичі: дядько (тітка) та племінник (племінниця), двоюрідні брати і сестри, двоюрідний дід (баба) та двоюрідний онук (онука);
- 13) діти подружжя, колишнього подружжя, наречених, осіб, які мають спільну дитину (дітей), які не є спільними або всиновленими;

14) опікуни, піклувальники, їхні діти та особи, які перебувають (перебували) під опікою, піклуванням;

15) прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, їхні діти та прийомні діти, діти-вихованці, діти, які проживають (проживали) в сім'ї патронатного вихователя;

пандемія – «це поширення нового захворювання в світових масштабах» (World Health Organization, 2010);

коронавірусна інфекція – «важкий гострий респіраторний синдром» [ГРПІ] (World Health Organization, 2015);

COVID-19 – «скорочена назва хвороби, яку спричинює коронавірус SARSCoV-2» (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28.03.2020 № 722);

SARS-CoV-2 – «одноланцюговий РНК-вмісний штам коронавірусу виду SARS-CoV роду бетакоронавірусів, що спричиняє хворобу COVID-19» (Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 28.03.2020 № 722);

карантин – «адміністративні та медико-санітарні заходи, що застосовуються для запобігання поширенню особливо небезпечних інфекційних хвороб» (Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» 1645-III від 06.04.2000).

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УМОВАХ КАРАНТИНУ ПІД ЧАС ПАНДЕМІЇ КОРОНАВІРУСУ COVID-19

3.1 Поширення, причини та наслідки явища домашнього насильства в умовах карантину

При аналізі відповідей на запитання *«Чи вплинула ситуація з карантинном на поширення домашнього насильства в Україні?»* всі шість респондентів зазначили, що вплинула в негативній формі шляхом збільшення кількості заяв щодо вчинення домашнього насильства від громадян.

«Тому ми можемо ствердно сказати, що наприклад за 2 місяці карантину з 12 березня по 12 травня 2020 року національна «гаряча» лінія з попередження домашнього насильства... прийняла 4591 звернення. Якщо наприклад порівняти з до карантинними місяцями, наприклад в січні ми отримали 1203 звернення, в лютому 1273 і тому, відповідно, ми можемо побачити, що дійсно кількість звернень стосовно фактів домашнього насильства, на превеликий жаль, вона зростає» (респондент 3).

Стосовно домінуючих форм насильства під час карантину респонденти погодились на тому, що в основному переважає змішана форма насильства, яка поєднує у собі елементи всіх видів. На думку респондентів, домінуючими види насильства є психологічне насильство, яке здійснюється щодо жінок та дітей, а також людей похилого віку (див. табл. 3.1.1).

Таблиця 3.1.1 Види та суб'єкти насильства

Респондент №	Вид насильства	Члени родини
Респондент 1	психологічне, фізичне	діти
Респондент 2	психологічне, економічне	жінки, діти

Респондент 3	психологічне	жінки, діти, люди похилого віку
Респондент 4	економічне	жінки
Респондент 5	психологічне	жінки, діти
Респондент 6	психологічне	жінки

Один з шести респондентів зазначив, що 10% чоловіків також зверталися по допомогу, що дає підстави розуміти, що не тільки жінки можуть бути постраждалими в умовах карантинних заходів: *«Чоловіки, якщо ми говоримо по гендерному розподілу, то це там близько 10%. Тобто 90% - це жінки, а 10% це чоловіки»* (респондент 3). Цікавим фактом є те, що звернення на «гарячу» лінію були і від такої категорії осіб, як люди пенсійного віку: *«також прослідкували, що доволі гостро в період карантину ця проблема постала перед особами пенсійного віку»* (респондент 3).

Щодо характеристики портрету постраждалої особи після запровадження карантину, яку зазначили респонденти, можна сформулювати наступним чином: особа, яка переживає постійний пресинг від партнера через цілодобову ізоляцію вдома та неможливість пересуватися та загалом вийти з дому.

«Це особа, якій нема куди подітися в цей час. Бо притулки зараз зачинені, там соціальні працівники або працюють дистанційно, або не можуть дістатися, щоб надати там якусь психологічну допомогу ... Тому це людина, просто яка знаходиться в такому тупиковому положенні і їй просто немає де отримати зараз допомогу» (респондент 1).

«... жінка – це, мало того, що вона повинна працювати в онлайн, ... на неї дуже зараз навішано портрет постраждалої - це той самий контроль, тому що іде пресинг від чоловіка... Плюс на неї всі хатні обов'язки - це однозначно. І плюс ті запаси, фінансові ресурси, які кожна жінка робить, і

це є не секрет, вона змушена під тиском, під впливом насильства віддавати чоловікові для того, щоб він вживав алкоголь» (респондент 2).

«Но так как она находится дома и рядом ее партнер, то он вынуждает, он требует, чтобы она выполняла в рабочее время все функции домашней работы... она должна была готовить, стирать, заниматься уроками с детьми... Передвижения нету, она не может этого сделать... В общем то очень много барьеров для того, чтобы получить реальную защиту со стороны государства, это первое» (респондент 5).

Якщо зазначати портрет постраждалої особи, яка живе з ВІЛ, то респондент 5 прокоментував: «те женщины, которые уже переживали свои панические атаки в период своей жизни, то во время коронавируса... они возвращаются. Особенно в первый месяц карантина, когда страхи и тревожность,... они часто, при чем ночные панические атаки в то время когда мозг якобы отключается, там агрессор спит, а женщина не может отключиться».

Двоє з шести респондентів зазначили, що портрет постраждалої жінки не змінився в умовах карантину: «Портрет... він завжди виглядає в принципі однаково. Карантинні заходи ніяким чином на це не впливають. Я просто хочу розвінчати цей міф, який говорить про те, що карантин - це є основна причина домашнього насильства. ..., він просто став тим каталізатором, в рамках якого насильство просто відбувається частіше, але це не означає, що в сім'ї не було, не було насильства і тут трапився карантин, і всі почали там вчиняти домашнє насильство по відношенню один до одного. Тобто це абсолютно не так» (респондент 3).

«Ні, я не можу сказати, що він змінився. Стало менше простору... Тобто постраждала особа, вона мала змогу скористатись якимись додатковими ресурсами для наповнення себе. Так само кривдник міг піти десь ... і свою енергію витратити. Зараз ці двоє людей сидять дома і в

якихось таких обмежених умовах. От зараз, напевно, вплинуло посидячість вдома, і менше того ресурсу, де б могла жінка його взяти, бо постраждала» (респондент 6).

Якщо казати про портрет кривдника, то в основному було зазначено фінансові причини (відсутність роботи), що веде до агресії та ізоляція вдома 24/7, що приводить до емоційних вибухів.

Фактори, які мають найбільший вплив на виникнення домашнього насильства в умовах карантину, були наведені респондентами наступним чином:

1. соціально-економічні: цілодобове перебування вдома, нерозуміння потреб іншої людини, трактування слів, поглядів та жестів як провокації, відсутність нормальної моделі ненасильницького спілкування та поведінки;
2. індивідуально-психологічні: прояви схованих ревнощів під впливом різних факторів, інформації у ЗМІ, під психологічним тиском; вивільнення стресу, агресії, гніву.

Умови карантину, який було вимушено запроваджено через поширення коронавірусної хвороби, дали підстави з'явитися новим причинам для скоєння домашнього насильства. Так, усіма респондентами були названі головні причини:

- проблеми на роботі або її відсутність;
- проблеми з фінансами;
- відсутність ресурсів для допомоги (транспорт, супровід);
- ізоляція.

Власне з причин випливають наслідки та проблеми для постраждалої.

Основні проблеми та наслідки, що були зазначені респондентами, є:

- відсутність можливості звернутися по допомогу (респондент 1, 2, 4, 5, 6);
- тотальний контроль та пресинг з боку партнера (респондент 2);

- прояв таких емоцій, як агресія, гнів, ревності та стресове становище (респондент 2, 3, 4, 5)
- неналежне реагування правоохоронних органів (респондент 2, 4, 5)

Таким чином, підсумовуючи, можна побачити, що домашнє насильство стало більш поширеним явищем в умовах карантину. Найпоширенішою його формою є психологічна, а в зоні ризику найбільше знаходяться жінки і діти, а також люди похилого віку. Також можна прослідкувати той факт, що наразі портрет постраждалої особи відрізняється від періоду до запровадження карантинних заходів, переважно такою складовою, як постійне перебування вдома. Тоді як до портрету кривдника більш додалися батьки по відношенню до дитини. Фактори, що впливають на виникнення випадків домашнього насильства в умовах карантину, розділилися на соціально-економічні та індивідуально-психологічні.

3.2 Наявні зміни в системі реагування установ та організацій на домашнє насильство

Під час опитування четверо з шести фахівців зазначили збільшення кількості звернень до них в умовах карантинних заходів. *«Звернення в мене особисто збільшилися в 3 рази, ...починаючи з 21 березня.... На сьогоднішній момент до мене звернулося 79 жінок, 6 чоловіків і 4 підлітка. Тобто в день, однозначно щодня маю звернення, мінімум одне»* (респондент 2).

Керівницею притулку для постраждалих було повідомлено, що *«ми прийняли ще дві жінки з дітьми, але цього не можна було робити, бо насправді, у нас такого нету, чтобы изолятор»* (респондент 4).

З іншого боку, респондент 4 зазначив, що кількість звернень на «гарячу» лінію зменшилась: *«Вот в нашем случае, правда, уменьшилось. ... Потому что у нас вообще одно время замолчал телефон. Я думаю, первое время все были в таком ступоре, если я вот тоже не знала как добраться до работы»*. В основному звернення були від журналістів та волонтерів, і тільки

один раз від постраждалої особи: «...ну вот одно обращение было от женщины, которая оказалась без жилья, я думаю даже сначала она обратилась в громадську організацію, а потом ее перенаправили ко мне для личного» (респондент 4).

Респондент 1 відмітив, що кількість звернень до Національної поліції не змінилася, обґрунтовуючи це тим, що постраждалі в першу чергу можуть звертатися на «гарячі» лінії громадських організацій. *«Під час карантину, можна сказати, викликів саме на спецлінію 102 більше не стало. ... в середньому, якщо брати на день кількість викликів, це приблизно 1500-1600 по Україні. Воно приблизно так було і до карантину... Ну і все ж таки які сім'ї – такі, ... які раніше не стикалися з насильством. Вони здебільшого звертаються на «гарячі» лінії, або телеграм боти»* (респондент 1). Більш того, він зазначив, що звернення в період карантину в основному йдуть від тих осіб, хто не перший раз знаходиться у ситуації домашнього насильства і вже телефонував раніше. *«І карантин дає більше насильства в цих родинах, в яких воно було. Воно стає більш жорстким і оце коло насильства звужується. Якщо раніше був проміжок часу більший між примиренням і самим фактом насильства, то, оскільки вони зараз більше часу разом проводять, то воно просто звужується і випадки насильства стають просто частішими. Цифра зростає, але кількість людей, можна сказати, що вона приблизно так і залишається»* (респондент 1).

Також, згідно з опитуванням фахівців, було визначено, що всі продовжують працювати в період карантину. Однак там, де формат не змінився, були нововведення у вигляді оснащення засобами індивідуального захисту, якщо це виїзд на виклик, або перебування у притулку. Якщо зазначати державні органи, то респондент 1 прокоментував: *«Ну поліція у нас працює в штатному режимі, тому ці ж групи реагування ПОЛІНА на домашнє насильство, вони працюють як і працювали. Ну єдине, що змінилося, це вони в засобах індивідуального захисту...»*, а респондент 6 сказав: *«Але були частина випадків, такі екстрені випадки, на які ми*

виїжджали. Ми забезпечені масками, ми забезпечені антисептиками, у нас є бахіли».

Якщо брати до уваги зміну формату роботи, то в основному респонденти зазначали, що це:

- онлайн консультування *«на період карантину ми прийняли рішення, що ми працюємо онлайн, і ми надаємо послуги на декільках платформах»* (респондент 6), *«... у нас же вот психолог по-прежнему, несмотря на то, что она не может ехать, она регулярно со всеми работает по планшету... в общем у них и физическая нагрузка, и работает с ними...»* (респондент 4);
- зустрічі *«проводили заодно правила гигиены и вот такие вот мероприятия, ну и помощь, и информационное такое вот больше»* (респондент 4), *«Ну во-первых, у нас проводились групповые встречи в Zoom именно с женщинами, которые у нас там находятся как клиентки в направлении насилия»* (респондент 5);
- вебінари *«... были видео-обращения нашей соцработницы конкретно с рекомендациями для женщин, что им нужны»* (респондент 5).

Підсумовуючи, можна побачити, що в більшості випадків кількість звернень збільшилася, особливо на «гарячі» лінії. Державні установи та громадські організації продовжують свою роботу, в основному в онлайн режимі. Діяльність відбувається у форматі онлайн консультування, зустрічей та вебінарів.

3.3 Шляхи покращення системи реагування на домашнє насильство

Не дивлячись на продовження роботи державних установ та громадських організацій, прогалини у системі все ще існують. Думки респондентів розділилися на це питання. Двоє респондентів зазначили, що найбільшою прогалиною наразі є мала кількість притулків для постраждалої особи, куди можна було б направити, які зачинені на час карантину.

«Прогалина те, що, наприклад, ті ж центри допомоги постраждалим, вони зачинені на карантин» (респондент 1). «... а їхня замала дуже кількість, це Денні центри і також шелтери і ці, притулки для постраждалих осіб» (респондент 6).

Двоє респондентів відмітили неналагоджену роботу суб'єктів взаємодії. *«Я бачу прогалини, де вони були і до карантину у відношенні представників суб'єктів взаємодії до даної проблеми і до належного виконання своїх функціональних обов'язків» (респондент 2).*

«Ну, работа полиции, работа вообще в принципе институций, потому что, как бы, никто ничего не слышит, «мы по другим вопросам» (респондент 5).

Двоє респондентів прокоментували неналежну роботу поліції в таких умовах.

«... прослідковується неякісне виконання правоохоронцями своїх посадових обов'язків. Часто поліція говорить про те, що в них є інші важливіші заходи, на які вони мають реагувати в рамках поширення пандемії COVID-19, ніж ситуації домашнього насильства» (респондент 3).

«Ну просто в нашем случае был один, когда полиция не среагировала совсем на побои женщины... Ну то есть никак не приняли ни заявления, ничего такого» (респондент 4).

Цікавим фактом було те, що половина респондентів визначили головною проблемою те, що в Україні досі не ратифікована Стамбульська конвенція як головний документ, спрямований на подолання домашнього насильства (респондент 2, 3, 5).

Всі шість респондентів зійшлися на тому, що цього недостатньо і треба запроваджувати зміни для ефективного реагування на випадки домашнього насильства в даних умовах в Україні. Двоє респондентів відмітили важливість взаємодії суб'єктів, які надають допомогу постраждалим від домашнього насильства.

«Саме головне, щоб всі структури, які запобігають домашньому насильству згідно з законодавством України, вони працювали» (респондент 3).

«Я вважаю, що більше всього це ось взаємодія всіх суб'єктів. От щоб всі одночасно працювали» (респондент 4).

Двоє респондентів зазначили, що треба робити зміни у системі. *«... бути більш мобільними, щоб, ну у нас доволі неповоротлива така система, от, щоб змінюватися швидко на вимоги постраждалих, щоб могли реагувати» (респондент 1).* *«У нас должны быть ... такие ресурсы в каждой, ну в исполнительной власти... Ну, не только в Министерстве здравоохранения, а везде, в Министерстве социальной политики, департаментах социальной защиты, предусмотрены такие, так сказать, резервуары для покрытия таких форс-мажорных обстоятельств» (респондент 5).*

Респондент 2, з іншої сторони, зацентрував увагу на змінах у відповідальності державних органів при неналежному виконванні своїх обов'язків: *«ну це повинна бути службова перевірка. Підтверджується факт ненадання допомоги, не вжиття відповідних заходів щодо кривдника. У представника суб'єкта взаємодії одразу повинна бути кримінальна відповідальність».* Про необхідність змін зазначив й Респондент 6: *«тому тут про створення притулків, про створення денних центрів. І напевно ще про взаємодію всіх органів суб'єктів соціальної роботи, які саме дотичні до роботи з домашнім насильством».*

За результатами аналізу відповідей фахівців щодо закордонних практик, які можна використовувати в Україні в умовах карантину, респонденти зазначили 3 практики, які вони знають. Зокрема, це:

- оренда квартир та готелів для постраждалих

«У Західній Європі вони просто виділяють кошти місцевої влади ... Під час карантину вони орендують звичайну квартиру, виділяють на це бюджетні

кошти на те, щоб там могли перебувати і переховатися постраждали від насильства» (респондент 1)

«Знаєте, коли у Франції виділили кошти на готелі для постраждалих» (респондент 2)

«... в деяких країнах готелі, скажемо так, змінили трошки свою специфіку роботи і вони переформатувалися в шелтери, тобто в притулки для постраждалих від домашнього насильства... Тому в принципі це така доволі непогана ініціатива, яку можна було би запровадити в принципі в Україні» (респондент 3)

- сайт косметики

«Ну наприклад в Польщі зробили сайт косметики, де, замовляючи косметику, постраждалі можуть якимось чином просто повідомити про те, що по відношенню до них чиниться домашнє насильство. Обравши якийсь певний вид косметики, ми могли б сигналізувати який саме вид насильства по відношенню до них» (респондент 1)

- Маска-19

«В деяких країнах ввели, наприклад, в аптеках. Вона не викликає підозри, якщо вийшла постраждала в аптеку, вона могла щось замовити і там тоді аптекарі повідомляли до поліції, що там є домашнє насильство» (респондент 1)

«Коли в Іспанії постраждала може зайти в аптеку і сказати «Маска-19» (респондент 2)

«Как в Италии это было, что она могла прийти в аптеку и фармацевт, вот он даже стоит рядом, но она умудрялась сказать фармацевту свой адрес и к ней приезжала полиция и дальше уже решались вопросы» (респондент 4)

Двоє з респондентів відмітили, що не ознайомлені з закордонними практиками.

Отже, не дивлячись на продовження діяльності інституцій та організацій щодо запобігання та подолання домашнього насильства в умовах карантину, необхідно запроваджувати зміни у цілісній системі реагування. Перш за все, це має бути налагоджена взаємодія суб'єктів, які надають допомогу постраждалим від домашнього насильства. Також важливим є збільшення притулків, як це відбулося у інших країнах, як зазначили три респонденти, та запровадження кодових програм, як «Маска-19», про яку зазначили три респонденти.

3.4 Механізми реагування на випадки домашнього насильства в Україні в умовах карантину

Протягом травня місяця було проаналізовано офіційні сайти та профільні сторінки у мережах Фейсбук, Телеграм та YouTube таких громадських та державних організацій, як:

- Право на здоров'я (HealthRight International) в Україні,
- Ла Страда-Україна,
- Конвіктус Україна,
- Фонд Народонаселення ООН в Україні,
- Координаційний центр з надання правової допомоги,
- Міністерство соціальної політики України,
- Міністерство внутрішніх справ України
- Мережа центрів соціальних служб для сім'ї дітей та молоді м. Києва.

Було визначено та порівняно види діяльності даних систем надання допомоги постраждалим від домашнього насильства під час карантину у період пандемії коронавірусної хвороби COVID-19.

Порівняння періодичності новин з офіційних сайтів державних установ з моменту введення карантину на території України і до 17 травня 2020 року наведено у Таблиці 3.4.1.

Таблиця 3.4.1 Контент-аналіз новин

Державна установа	Кількість новин	Періодичність новин	Форма новин
Мережа центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді м. Києва	2	1 раз на місяць (квітень і травень)	Текст
Міністерство внутрішніх справ України	5	неоднозначно (1 раз у березні 3 рази у квітні 1 раз у травні)	Текст, фото, покликання, чат бот
Міністерство соціальної політики України	18	від 1 до 3 разів на тиждень	Текст, прикріплені файли у форматі Word та Excel
Координаційний центр з надання правової допомоги при Міністерстві юстиції України	21	у березні - 2 рази; з квітня від 2 до 6 разів на тиждень	Текст, відео, покликання, чат бот

На сторінках вище перелічених установ опубліковані новини власних заходів, а також діяльності інших інституцій, з якими вони взаємодіють. Дана ситуація свідчить про той факт, що більш за все в період карантину активізувалася юридична підтримка, консультування та інформування постраждалих осіб від домашнього насильства.

Цей факт можна також підтвердити розширенням діяльності Центру надання правової допомоги, а саме проведенням з квітня по травень фахівцями з надання безкоштовної вторинної правової допомоги з різних міст кількох вебінарів на тематику домашнього насильства, а саме:

- «Особливості правового захисту дитини у випадках домашнього насильства»,
- «Особливості надання правової допомоги постраждалим від домашнього насильства»,
- «Протидія домашньому насильству»,
- «Підготовка та збір доказів для звернення до суду із заявою про видачу обмежувального припису», які наразі є у вільному доступі у мережі YouTube.

Більш того, системою безоплатної правової допомоги в середині квітня було запущено чат-бот «Правова допомога протидії насильству» у месенджері Telegram, через який постраждалі можуть отримати консультацію юристів щодо своїх прав та можливостей з понеділка по п'ятницю у режимі онлайн.

З іншого боку, Міністерство внутрішніх справ України також запустило свій чат-бот #ДійПротиНасильства у месенджері Телеграм, що був створений у співпраці з Харківським університетом внутрішніх справ та за підтримки Міністерства соціальної політики України. Цей додаток дає можливість окрім консультацій від юристів, отримати контактну інформацію про служби допомоги на регіональному рівні або відразу викликати поліцію.

У порівнянні з Центром надання правової допомоги, яким протягом квітня було проведено 4 онлайн-наради на тематику протидії домашньому насильству в умовах карантину, Міністерство соціальної політики взяло участь у 7 нарадах у відео форматі. Проте, теми обговорення були майже однакові, у зв'язку з чим їх можна сформулювати у такі блоки:

- міжвідомча взаємодія суб'єктів у сфері запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі;

- обговорення проблем через карантин з кожної сторони та можливих шляхів їхнього вирішення;
- поширення інформаційно-просвітницьких матеріалів про запобігання домашньому насильству в період карантину в ЗМІ;
- специфіка організації роботи служб підтримки постраждалих від домашнього насильства в умовах карантинних заходів.

Це свідчить про єдине спрямування напрямку роботи що в юридичній сфері, що в соціальній.

Аналіз профільних сторінок громадських організацій у соціальній мережі Фейсбук показує той факт, що вони зацентрували увагу на продовженні діяльності своїх притулків для постраждалих та роботі «гарячих» ліній.

Фахівці, що працюють у притулках, зазначили, що єдине, що змінилося у їхній діяльності - це оснащення працівників та постраждалих засобами індивідуального захисту (маски, дезінфікуючі засоби) та фокус на медичних довідках, де має бути прописано, що клієнти не мають симптомів захворювання ГРВІ. Даний факт можна підтвердити тим, що організацією «Конвіктус Україна» в середині травня було отримано гуманітарну допомогу від Міжнародного фонду «Відродження», а саме 50 000 гривень, на проєкт «Безпечна жіноча фортеця», що має на меті закупівлю базових продуктів харчування, засобів індивідуального захисту у вигляді масок, антисептиків, ліків. На ці гроші фахівцями було закуплено базові необхідності для 6 мешканок Притулку для осіб, які постраждали від домашнього насильства.

Приєднуючись до розробок державних установ, з 21 квітня 2020 року Національна дитяча «гаряча» лінія громадської організації Ла Страда-Україна запустила чат у соціальній мережі Telegram - @CHL116111. Організація робить акцент на домашньому насильстві над дітьми. Даний фокус можна обґрунтувати їхньою заявою про збільшення звернень від дітей та підлітків з січня по березень 2020 року, як зазначив респондент 3. Окрім того, це єдина громадська установа, яка відзвітувала про проведення

вебінарів 7 та 8 травня з педагогами та дітьми-лідерами з 13 областей України на тематику насильства над дітьми.

Найбільшу кількість новин про свою діяльність виклала організація Право на здоров'я (HealthRight International) в Україні, що налічує 44. Новини стосувалися діяльності Денного центру та Соціальної квартири в умовах карантинних заходів, мобільних бригад соціально-психологічної допомоги, проведення вебінару разом з Фондом Народонаселення ООН в Україні та Veteran Hub на тему «Лайфхаки ізоляції з родиною», де 8 психологів, які працюють у мобільних бригадах, розповіли як зменшити напругу та стрес у родині в період карантину. Більш того, фахівцями центру була розроблена безкоштовна анкета, яка дозволяє проаналізувати наявний ризик вчинення насильства. Вона включає в себе такі ключові питання, як соціально-демографічна характеристика особи, вибір спеціаліста, від якого потрібна консультація, а також мета, причина, та спосіб, у який зручно зв'язатися з людиною.

На увагу заслуговує удосконалення консультацій у режимі онлайн всіх громадських організацій. Так, з початку карантину Денний центр «Право на здоров'я» надає можливість проконсультуватися з юристом, психологом, соціальним працівником та власне менеджером Центру в онлайн режимі або по телефону, надаючи особисті контакти спеціалістів та їхній скайп. З середини травня вся детальна інформація про Центр та соціальну квартиру «Право на здоров'я» є у таких соціальних мережах, як Viber і Telegram. На сторінках зазначений перелік послуг, що надається, а також контакти таких фахівців, таких як психолог, юрист та соціальний працівник, які у зв'язку з карантинними обмеженнями з понеділка по п'ятницю надають консультації в онлайн режимі. Ла Страда-Україна вдосконалює консультування у режимі онлайн, надаючи посилення електронної пошти, месенджеру у Фейсбуці та скайпу. Психолог притулку для осіб, які постраждали від насильства від ВБО «Конвіктус Україна» консультує постраждалих онлайн в період карантину. Дані впровадження дають підстави розуміти, що постраждалі від домашнього

насильства навіть під час карантинних заходів мають куди звернутися за допомогою.

Аналізуючи інформацію, якою громадські організації ділилися на своїх профільних сторінках у соціальних мережах, можна побачити, що також проводилися різні заходи, які безпосередньо не пов'язані з їхньою діяльністю, проте які є важливими в умовах карантину. В інтерв'ю спеціалістів на сайті організацій, даються чіткі вказівки, на що звертати увагу, алгоритм дій куди звертатися, а також інформація про діяльність поліції, мобільних бригад та збільшення випадків насильства через ізоляцію. Важливим аспектом є розроблення 5 посібників командою Фонду Народонаселення ООН в Україні, що надають інформацію стосовно практик з реагування на випадки домашнього насильства, діяльності мобільних бригад соціально-психологічної допомоги, та координації міжвідомчої взаємодії. Вони направлені на таку цільову аудиторію, як надавачі послуг.

Отже, служби в основному продовжують свою роботу у період карантину в Україні. Діяльність державних інституцій зосереджує увагу на можливості доступу постраждалих осіб від домашнього насильства до юридичних та психологічних консультацій, а також швидкого реагування правоохоронних органів через додатки у соціальних мережах. Діяльність громадських організацій акцентує увагу на роботі притулків, а також на вебінарах щодо інформації алгоритму дій у період карантинних заходів, що в основному прослідковується на сторінках у соціальних мережах.

ВИСНОВКИ

В Україні домашнє насильство в умовах карантину стало більш поширеним, що прослідковується через збільшення кількості заяв від громадян щодо його вчинення. Загалом переважає змішана форма насильства, що поєднує у собі декілька видів одразу, проте домінуючою є психологічна. У групі ризику найбільше знаходяться жінки та діти, як було і до впровадження карантину у країні, проте також додалася така група, як особи пенсійного віку.

Основними причинами вчинення домашнього насильства під час карантинних заходів є фінансові проблеми, відсутність зайнятості, відсутність ресурсів для отримання допомоги (транспорт, зачинені заклади) та цілодобова ізоляція з партнером вдома.

Факторами, що мають найбільший вплив на скоєння насильницьких дій, є соціально-економічні чинники: цілодобове перебування вдома, нерозуміння потреб іншої людини, відсутність нормальної моделі ненасильницького спілкування та поведінки; та індивідуально-психологічні причини: прояви ревнощів під впливом різних факторів, психологічний тиск, вивільнення стресу, агресії, гніву.

Державні установи та громадські організації продовжують свою діяльність в період карантину. Зокрема, Національна поліція України та мобільні бригади соціально-психологічної допомоги працюють у звичному режимі, виїжджаючи на екстрені виклики, коли особа знаходиться у критичній ситуації. Більшість установ перейшла на дистанційний формат у вигляді онлайн зустрічей, нарад та вебінарів. Притулки працюють у звичному режимі, а «гарячі» лінії громадських організацій продовжують консультувати постраждалих від домашнього насильства.

Найбільшу активність проявляють Координаційний центр з надання правової допомоги та організація Право на здоров'я (HealthRight International) в Україні, що підтверджується кількістю новин та подій на офіційних сайтах

та профільній сторінці у соціальній мережі FaceBook. За період карантинних заходів були розроблені чат-боти МВС України, Координаційним центром з надання правової допомоги та Ла Страда-Україна, а також видано 5 посібників з інформацією про практики з реагування на випадки домашнього насильства командою Фонду Народонаселення ООН в Україні щодо алгоритму дій.

Потребує покращення системна робота в реагуванні на випадки домашнього насильства в умовах карантину в Україні. Перш за все, це має бути налагоджена взаємодія суб'єктів, які надають допомогу постраждалим від домашнього насильства. Також важливим є збільшення притулків, запровадження кодових програм, та впровадження інформативних кампаній.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галай, А., Галай, В., Головка, Л., Муранова, В., Панченко, Є., Пашковська, М., ... Федоровська, Н. (2014). Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильству. *Київ: КНТ*.
2. Декларація про викорінювання насилля щодо жінок 995_506 від 20.12.1993. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_506
3. Демченко, І., Фенчак, А., Герасименко, Г., Ткач, І., & Гольцас, Л. (2016). Аналітичний звіт за результатами ситуаційного дослідження в рамках проекту «Мобілізація внутрішньо переміщених жінок проти домашнього та гендерно-орієнтованого насильства». Київ.
4. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» 2866-IV від 08.09.2005. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>
5. Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» 2229-VIII від 07.12.2017. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19>
6. Закон України «Про захист населення від інфекційних хвороб» 1645-III від 06.04.2000. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>
7. *Заходи щодо стримування Covid-19 і правозахисні зобов'язання влади: попередні висновки.* (2020)
8. Збільшення звернень про домашнє насильство у зв'язку з карантином немає, але МВС розробило план для можливих жертв, - Катерина Павліченко. (2020). Retrieved March 21, 2020, from https://mvs.gov.ua/ua/news/29198_Zbilshennya_zvernenn_pro_domashn_nasilstvo_u_zvyazku_z_karantinom_nema_ale_MVS_rozrobilo_plan_dlya_mozhliivih_zhertv_Katerina_Pavlichenko.htm

9. Калашник , О. А., Краснова, О. В., Кривуляк, А. О., & Сотніченко, І. А. (2016). Попередження домашнього насильства. Навчальний посібник для консультантів "гарячих" ліній. *Київ: ТОВ «Агентство «Україна».*
10. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок 995_207 від 06.10.1999. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207
11. Левченко, К. Б., & Легенька, М. М. (2017). До проблеми вдосконалення законодавчого забезпечення запобігання та протидії домашньому насильству. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*, (4), 117-125.
12. МВС запустило чат-бот щодо протидії домашньому насильству в умовах карантину, – Катерина Павліченко. (2020). Retrieved April 9, 2020, from https://mvs.gov.ua/ua/news/29702_MVS_zapustilo_chat_bot_shchodo_proti_dii_domashnomu_nasilstvu_v_umovah_karantinu_Katerina_Pavlichenko.htm
13. Мінсоцполітики вживає необхідних заходів для запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі. (2020). Retrieved from <https://www.msp.gov.ua/news/18494.html>
14. Мобільні бригади соціально-психологічної допомоги особам, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі, працюють в дистанційному режимі. (2020). Retrieved April 3, 2020, from <https://www.msp.gov.ua/news/18476.html>
15. Наказ Міністерства охорони здоров'я України «Стандарт екстреної медичної допомоги «Коронавірусна хвороба (COVID-19)» від 28.03.2020 № 722. Режим доступу: https://dec.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/2020_722_standart_ekstrenka.pdf
16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» № 211 від 11.03.2020 р.

Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zapobigannya-poshim110320rennyu-na-teritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-19>

17. Постанова Кабінету Міністрів України «Про поширення експериментального проекту із створення «єдиного входу» опрацювання звернень громадян та запитів на публічну інформацію на опрацювання звернень та повідомлень про/або від осіб, які постраждали від торгівлі людьми, домашнього насильства, насильства за ознакою статі, насильства стосовно дітей, або про загрозу вчинення такого насильства» № 1145 від 27.12.2019 р. Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-poshirennya-eksperimentalnog-a1145?fbclid=IwAR27t4M8Z2YAr45lu17GmSp2H5szNNMe2JX_WUlnCkRv8M1IO_ViHD8utEw
18. Резолюція № 1635 Парламентської Асамблеї Ради Європи «Протидія насильству щодо жінок: на шляху до Конвенції Ради Європи» (2008).
19. Рішення Ради Міністрів ОБСЄ 15/05 щодо запобігання та протидії насильству проти жінок (2005).
20. Український центр соціальних реформ. (2017). Економічні наслідки насильства щодо жінок в Україні.
21. Фішер, Г. (2014). Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами. Довідник для членів парламенту. Київ: К.І.С.
22. Abel, T., & Mcqueen, D. (2020). The COVID-19 pandemic calls for spatial distancing and social closeness: not for social distancing! *International Journal of Public Health*, 65(3), 231–231. doi: 10.1007/s00038-020-01366-7
23. Bohra, N., Sharma, I., Srivastava, S., Bhatia, M. S., Chaudhuri, U., Parial, S., ... & Kataria, D. (2015). Violence against women. *Indian journal of psychiatry*, 57(Suppl 2), S333.
24. Campbell, A. M. (2020). An increasing risk of family violence during the Covid-19 pandemic: Strengthening community collaborations to save lives.

- Forensic Science International: Reports*, 2, 100089. doi: 10.1016/j.fsir.2020.100089
25. Davies, S., & Batha, E. (2020, March 26). Europe braces for domestic abuse surge amid coronavirus lockdown. Retrieved from <https://news.trust.org/item/20200326160316-7l0uf/>
 26. de Paz, C., Muller, M., Munoz Boudet, A. M., & Gaddis, I. (2020). Gender Dimensions of the COVID-19 Pandemic.
 27. Domestic abuse and COVID-19. (2020). Retrieved from <https://safelives.org.uk/news-views/domestic-abuse-and-covid-19>
 28. Godin, M. (2020, March 31). France to House Domestic Abuse Victims in Hotels Amid Lockdown. Retrieved from <https://time.com/5812990/france-domestic-violence-hotel-coronavirus/>
 29. Kiefer, B. (2020, March 27). Anti-domestic-abuse campaign enlists people at home as allies during Covid-19. Retrieved from <https://www.campaignlive.co.uk/article/anti-domestic-abuse-campaign-enlists-people-home-allies-during-covid-19/1678599>
 30. Krug, E. G., Mercy, J. A., Dahlberg, L. L., & Zwi, A. B. (2002). The world report on violence and health. *The lancet*, 360(9339), 1083-1088.
 31. Ndedi, A. A., & Kem, J. (2020). Framework in Ending Violence Against women and Girls with the Advent of the COVID 19 from an African Perspective. *SSRN Electronic Journal*. doi: 10.2139/ssrn.3575288
 32. OHCHR. (2020). Guidance on COVID-19 and women's human rights.
 33. Sanders, C. K. (2015). Economic abuse in the lives of women abused by an intimate partner: A qualitative study. *Violence against women*, 21(1), 3-29.
 34. Staying Safe During COVID-19. (2020, March 13). Retrieved from <https://www.thehotline.org/2020/03/13/staying-safe-during-covid-19/>
 35. Tuccillo, A. (2020, April 22). Charlize Theron launches campaign to fight gender-based violence during COVID-19. Retrieved from <https://abcnews.go.com/GMA/Culture/charlize-theron-launches-campaign-fight-gender-based-violence/story?id=70291875>

36. UN Women (2020). COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls.
37. United Nations High Commissioner for Human Rights. Human rights at the time of Covid-19 – a Guidance Note. (2020).
38. WHO. (2017). 10 facts about violence prevention. Retrieved from <https://www.who.int/features/factfiles/violence/en/>
39. World Health Organization. (2010). What is a pandemic?. Retrieved from https://www.who.int/csr/disease/swineflu/frequently_asked_questions/pandemic/en/
40. World Health Organization. (2014). Global status report on violence prevention: summary. Geneva.
41. World Health Organization. (2015). ICD-10. Retrieved from <https://icd.who.int/browse10/2015/en#/B34.2>
42. World Health Organization. (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19): situation report, 51.
43. Young, A., & Pauvarel, C. (2020, March 25). Trapped at home: Domestic violence victims at high risk in coronavirus confinement. Retrieved from <https://www.france24.com/en/20200325-trapped-at-home-domestic-violence-victims-at-high-risk-in-coronavirus-confinement>

ДОДАТОК А

Гайд напівструктурованого інтерв'ю

Дослідження: Домашнє насильство в умовах пандемії коронавірусу COVID-19 в Україні

Респонденти: фахівці державних установ та недержавних організацій

Добрий день!

Мене звати Анастасія Тимко, я студентка 4-го курсу Національного університету «Києво-Могилянська академія» за спеціальністю «Соціальна робота». Я проводжу дослідження на тему «Домашнє насильство в умовах пандемії коронавірусу COVID-19 в Україні». Це дослідження дозволить визначити стан проблеми домашнього насильства в умовах пандемії коронавірусу COVID-19 та підходи реагування на неї в Україні та світі.

Ви потрапили у вибірку дослідження, адже є фахівцем з питань реагування на випадки домашнього насильства. Ваша участь є важливою для даного дослідження, адже воно має на меті дізнатись думку фахівців, що безпосередньо залучені до роботи з даним явищем.

Прошу Вас відповідати на запитання відверто, оскільки це допоможе отримати достовірну інформацію. Зберігатиметься конфіденційність відповідей, тому ваші особисті дані будуть використовуватися лише в узагальненій формі та не підлягатимуть розголошенню, разом із результатами опитування інших учасників дослідження.

Орієнтовна тривалість опитування - 30 хв.

З Вашого дозволу, під час опитування, буде використовуватися диктофон, для того, щоб зафіксувати інформацію максимально повно. У будь-який момент, Ви можете відмовитися від участі у дослідженні.

Якщо Ви маєте бажання ознайомитися із результатами дослідження, я зможу їх Вам надати.

Дякую!

I. Соціально – демографічні характеристики

Стать

Місце роботи

Посада

Досвід роботи в сфері протидії домашньому насильству

II. Природа явища домашнього насильства в умовах карантину

Чи вплинула ситуація з карантином на поширення домашнього насильства в Україні? В який спосіб?

Які види насильства переважають (домінують) під час карантину?

Які члени родини перебувають у найбільшій групі ризику?

Як би Ви описали портрет постраждалої особи після запровадження карантину?

Чи змінився портрет кривдника в умовах карантину?

Які, на вашу думку, причини поширення домашнього насильства в умовах пандемії?

Які фактори (соціально-економічні, індивідуально-психологічні, соціокультурні, сімейно системні) мають найбільший вплив на виникнення фактів домашнього насильства в умовах карантину?

III. Наявний стан реагування на випадки домашнього насильства в умовах карантину в Україні

Як змінилася ситуація звернень до Вашої організації/установи в період карантинних заходів?

З якими наслідками (проблемами) найчастіше стикаються постраждалі від домашнього насильства протягом карантину?

Які програми чи заходи на запобігання або подолання насильства були запроваджені в організації/установі в умовах карантину?

Чи помітили Ви результативність даних програм або заходів? Якщо так, що змінилось. Якщо ні, чому так сталося на Вашу думку.

IV. Шляхи покращення системи реагування на випадки домашнього насильства в умовах карантину

Які, на вашу думку, активізувались прогалини в системі запобігання та реагування на факти домашнього насильства в умовах карантину?

Які зміни варто запровадити задля ефективного реагування на випадки домашнього насильства в даних умовах в Україні?

На Вашу думку, які закордонні практики можна використовувати в Україні в умовах карантину для ефективного реагування на випадки домашнього насильства?

Дата інтерв'ю:	
Час інтерв'ю:	
Інтерв'юєр:	